

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 18 may (Bazar günü) tarixli 183-cü nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transiterasiyası

ELAN

Bakı 3-cü Şəhər Sülh məhkəməsi müdiri bununla məhkəmənin 1401[-ci] maddəsinə binaən [əsasən], vəfat etmiş Ağamusa Nağıyevin vərasələrini öz odası-na davət edir. Ağamusa Nağıyev vərasələri ["Məcmeyi-Qəvanin"ın ["Qanunlar Toplusu"-nun] 10-cu cild əvvəlin-ci hissəsi 1241[-ci] maddəsi mövcubinə olan vaxtda [maddəsinin 2-yüdək Voznesenski küçədə özlərinin varisiyli-yini isbat edici ixtiyaratı təqdim etməlidirlər.

8780

BƏHRİ-XƏZƏR İSTEHLAK CƏMİYYƏTİ "KOOPERATSİYA"

Tərəfindən may ayının 17-sindən etibarən müə-ləxicəna açılır.

Xidmətçilərdən və istehlak cəmiyyəti üzvlərindən müəyinə haqqı 4 manat, qeyrlərdən 6 manat ola-caqdır.

Bolşoy Morskoy və Tarqovı küçələrin küncündə (yolu Bolşoy Morskoydan). Telefon nömrə 26-90.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək; 4-dən 6-yədək.

Müəlicəxanada həmişəlik konsultasiyalar. Müəmiləti-cərrahiyyə və konsultasiyalar razılıq ilə. Peyvand olunur, hər cür şəhadətnamələr verilir, anal-izlər və 606-914 müalicəsi qəbul olunur.

8782

ELAN

Müsəlman Zəhmətkeş Ziyalıları İttifaqı bir qaç səhiyyə böllükləri təşkil etmək qəsdı ilə səhiyyə kursu açmışdır. Müsəlman gəncləri həmin kursa daxil olmağa davət edilirilər. Daxil olmaq istəyənlər sübh saat 10-dan 2-yədək Voznesenski küçədə 3 nömrəli evdə idarəyə müraciət etməlidirlər.

8784

SİYASİYYAT

İngilislərin Qafqazdan getməyi və əvəzində italyanların gəlməyi müxtəlif güft-gulara [söz-söh-bətə] səbəbiyyət verməkdədir. Bu siyasiyyət dəyişik-liyini hər kas bir cürə təfsir edir. Bunu italyanlara Müttəfiqlər tərəfindən bir güzəst surətində anlayan-lar, ingilis nüfuzuna qarşı bir hədd qoyulmaq məzmun-unda tələqqi edənlər və sairə bu kimi mənalarla təf-sir verənlər vardır.

Bizcə, bu əhval – siyasiyyət yürüşünün proqramını bu gün əlləridə tutmuş olan Müttəfiq dövlətlərin proqram dəyişikliklərini anladan əhvalıardan deyil-Dir. Bu, müzaffəriyyat və qəlbəbələrin mümkün mərtəbə böyük istifadələr qazanmaq, hər b əsnasında çəkmış olduqları zərər və ziyanları mənfəətlə qaytar-maq və Almanıyanı zərərsiz bir hala salmaq işlərində məşğul olan Müttəfiqlərin əsgəri manevasıdır ki, qoşun hissələrinin istirahəti nöqtəyi-nəzarindən itti-xaz edilməsinə [hayata keçirilməsinə] lüzum görmüşdür.

Qafqaz cümhuriyyətləri üzərində "protektorat" təyin etmək və haqqı-himayənin kimə verilmək məsələsinin hələlik həll olunmadığına zənn edirik. Ümumiyyətlə, bunu demək olar ki, Müttəfiqlərin Qafqazda dolaşması əvvəlcə zənn olunduğu kimi Rusıyanı diriltmək və əski hüddüdləri dairəsində yenidən bərqərar etmək niyyəti ilə olmayıb, bəlkə alman ayığı dəymiş olan yerlərdən alman nüfuzunu bəllüklüyyə [tamamilə] məhv etmək və bolşevikliyin yayılmasına bir hədd qoymaq qəsdilədir.

Haqqı-himaya məsələsi gələcək məsələlərdəndir. Mehmannəvazılıq [qonaqpərvərliyi] ilə məşhur olan qafqazlılar və baxıxusu Azərbaycan türk və ismları, rəftar və hərəkəti iltibada [başlanğıcda] xeyirxahlığa dalalat etməyən ingilisləri bəz bir mehmana layiq olan hörmətlə qarşıladığı kimi, dost və xeyirxah ola-caqlarını ümid etdirmiş italyanları dəxi kamali-mehmannəvazi ilə qəbul edəcəkləridir.

Vaxtilə istibdad və əsarət acılığıni dadmış olan italyanlar bu istibdad və əsarət çəngindən yenice can qurtarmış olan azərbaycanlıların halını gözəlcə anlar-lar, əlavə, türklük ilə italyanlar arasında qədəm və yeni tarixlərdə bir o qədər dərin bir xüsumət [ədavət] və düşmənçilik olmadığını və bu gün italyanlar ilə Osmanlı türkləri arasında mövcud olan ülfət və məvəddəti [dostluğu] mülahizəyə alarsaq, italyanlar-dan mənfəətdən başqa bir zərər görməyəcəyimizi indidən qəviyyəni [möhkəm surətdə] ümid etmək olar.

İngilislərin getməyinə gəlincə, yuxarıda zikr etdiy-imiz üzrə, bizdən, bizim adət [adətlər], əxlaq və rəf-tarımızdan doğru xəbərləri olmayan və düşmənlər-imiz tərəfindən haqqımızda yalan-yalan xəbər və məlumat əxz etmə [aldıq etməsi] olan ingilislər ibti-diyi-əmrə [işin əvəlinə] bizə bir qədər yan-yan baxmaq istədiklərsə də, sonra bizimlə yaxından tanış olub da, məlumatlarının yalan və yanlış olduğunu dərk edib hər münasibət və müəmilətlərini [rəf-tar-larını] dəyişdikləri və bizim xeyirxahımız olmaqla, düşmənlərimizi başısağış etdilər. Hökumətimizi təs-diq etmək, daxili işlərimizə qarışmamaq, bizi və bili-mum [bütün] Zaqafqaziyanı bolşeviklər hücumundan qorumaq, Biçeraxov kazaklarını rədd etmək, Denikin və priyevalskılar qaragüruhunu paytaxtımızdan çıxar-maq, Qarabağ məsələsinə bizə kömək kimi rəftarlar-la Azərbaycan türkləri arasında rəğbət qazandıqların-dan, çıxıb getmələrinə heyifslənməmək qabil deyildir. İngilislərin burada olmağının bəz istifadə edib də, yenicə təşkil etmiş olduğumuz dövlətimizin mövqeyi-ni bərkətdik. Ümuri-mülkiyyəti və əsgəriyyəimizi [mülki və hərbi işlərimizi] qaydaya salıb gücləndik və özümü-zü düşmən hücumundan lazımcına və layiqi ilə müdafiə və mühafizə edə biləcək bir hala gətirdik. Ümidvarıq ki, dostluqlarını intizar və arzu etdiyimiz italyanların vürudundan [gəlişindən] dəxi böyük-

böyük istifadələr edib, hər bir nöqsanatımızı təkmilə [tamamlamağa] fürsət bulacağız.

Hacıbəyli Üzeyir

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Peştədən

Aprelin 20-sində Peştədən xəbər verirlər ki, Mərkəzi Şura çex, Romaniya və cənubi slav [yuqoslav] əsgərləri əleyhinə müdafiə müharibəsi elan etmişdir. Əhali Şuranın bu qərarını ruh yüksəkliyi ilə qarşılamışdır. Şura qərar qoymuşdur ki, hər cür sənəat [sanaye] dairələrində işləyən fəhlələrin nisfi [yarısı] silah altına gəlməlidir. Romaniyalıların hücu-mu inqilab dairələrində böyük həyəcana bais olmuşdur. Hökumət buraxdığı dəvətnaməsində deyir ki, inqilabi böyük təhlükə təhdid etməkdədir. Ona görə bütün fəhlələr top güllələri hazırlamağa cəlb edil-məlidirlər. Ehtiyat zabitlərinə və saldatlarına orduya mül-həq olmaq [qoşulmaq] əmri verilmişdir.

Lehistan sərhədi

Parisdə nəşr olunan "Jurnal" qəzetəsi xəbər verir ki, Lehistan [Polşa] işlərinə baxan komissiya Lehistanın şərq sərhədinin Baltik dənizindən başlayıb Brest-Litovsk, Rovno və Buq nəhrindən keçməsi təklifini qəbul etmişdir.

Romaniyalıların hücumu

Vyanadan xəbər verirlər ki, romaniyalıların hücu-mu münasibəti ilə Macarıstan Şurasının əhvalı xeyli fənalaşmışdır. Çox ola bilər ki, çexslav və cənubi slav [yuqoslav] əsgərləri təzədən Karolyi hökuməti[ni] bərpa etməkdən ötrü Peşta üzərinə hücum etsinlər.

İngiltərə donanması

Fransa Hökumətinin dəvətinə görə iki İngiltərə donanması Fransaya varib olacaqdır [gələcəkdir]. Donanma tayfaları [matrosları] və zabitlər üçün məşğuliyyət məramnaməsi hazırlanmışdır. Zabitlər müharibə çöllərini, o cümlədən Reymsi gəzəcəkləridir. Bunların gəlməsi müasibətilə Fransa qəzetələrinin baş məqalələri İngiltərə donanmasını tarif edirlər.

Şərburqdan xəbər verirlər ki, bir zirehli, bir kru-vazer [kreysər] və 8 müxrib [destroyer] gəmilərdən ibarət birinci İngiltərə donanması varid olmuşdur. Tirvittin komandası altında 5 kruvazer və 8 müxrib gəmilərdən ibarət ikinci İngiltərə donanması varid olmuşdur. Varid olanlar izdiham tərəfindən təbrik edilmişlərdir.

Lion - Vyanadan verilən məlumata nəzərən, Bolqariya almanlara qarşı qüvvə hazırlayır. Fransızlar bu şayiata bəvər etməyirlər [inanmıyırlar].

Nauen - Litvadan və Liflandadan Almanıya qoşun-larının çıxarılacağı Almaniyada ümuman təqdir edil-məkdədir. Bu qoşunlar Almaniyada daha [vacib] məsələlər üçün cəm edilirilər.

Nauen - "Tayms" qəzetəsinin məlumatına görə, Daniyanın [Danimarkanın] rəsmi nümayəndəsi Almaniyadan külli yer almaq kimi Müttəfiqlərin təklifinə qarşı çıxmışdır.

Lion - Bazeldən verilən məlumata nəzərən, Avstriya və Almanıya ittifaqı məsələsi artıq qaldırılmışdır. Avstriya bu ittifaqdan imtina edirmiş.

London - Sterlitamakın 33 ağaclığında admiral Kolçak dəstəsi düşmənlərə böyük zərbə endirmişdir. Onlardan külli pulemyot, top və lavazimi-hərbi qanı-mət alınmışdır. Kolçak dəstəsi tərəfindən Stavropol işğal və orada külli qənimət alınmışdır və bir neçə bolşevik liderləri həbs edilmişlərdir. Deyirlər ki, bolşev-ik ordsusunda intizam düşür. Üç bolşevik firəsi [diviziya] müharibə etməkdən imtina etdiklərindən, cəbhədən geriyyə dəvət edilmişlərdir. Vyatski kəndçiləri, Kama nəhri boyunda olan obastların kəndçiləri Şura Hökuməti əleyhinə qiyam etmişlərdir.

Yekaterinodar - Helsingforsda [Helsinki] olan ingilis-fransız hərbi heyəti Petroqrad üzərinə yürüş edən qüvvəyə sərkəşik [başçılıq] edirlər. Qoşunlar ziyalı, müəllim, kəndli və şəhər əhəlisindən ibarətdir. Finlanda iki firqə [diviziya] qoşun göndərmişdir.

Bolşeviklərin andışıəsi

"Priazovski kray" qəzetəsində bolşeviklərin zeyldəki [aşağıdakı] intibahnamələri [bəyanatı] dərc edilmişdir:

Düşmənlərin yeni təzyiqi

Müttəfiq quldurları Rusiya Şurası üzərinə yeni çıxışa başlamışlardır. İngilis radiosunun məlumatına nəzərən, Çörçill vəkil edilmişdir ki, Şimali Rusiyada olub da bolşeviklər əleyhinə hər bədən qoşunlara müəvinət etsin. Əlbəttə, bundan o çıxır ki, Müttəfiqlər oraya yeni desant çıxaracaqlardır. Böyləliklə, müharibə davam edir. Mötədil quldur Vilson qeyri-mötədil ingilis-fransız quldurları tərəfindən məğlub edilmişdir. Təbii, Müttəfiqlərin ümdə ümidləri Kolçakdır. Kolçakın müvəffəqiyyəti Müttəfiq qarətçiləri cürətləndirdi. Sonra növbəti məsələ Finlandıyanın hücumudur. Xətrə [təhlükə] getdikcə artır. İnqilaba qarşı olan dəhşətli xətrə yalnız şərqdən deyildir. Murman cəbhəsində ingilislər yürüş edirlər. Şübhəsiz Finlandıyaya, Qırmızı Petroqrad üzərinə hücum etmək vəzifəsi müəvvəlvə edilmişdir [təpşirilmişdir]. Biz bu xətrələrin qarşısına bəliyiniz və casarətimizlə çıxmalyıq. Düşmənlərimiz ölüm halqasını bizim boyunumuza taxmaq istəyirlər. Biz qüdrətimizlə bu calladları özümüzədən uzaq etməliyiz.

- "Matin" qəzetəsi "Viktuar" qəzetəsindən işbu xəbəri aqitbas edir:

"Bizə yazırlar ki, Klemanso hökumət başına keçmişdir. O heç bir vaxt bolşeviklər qarşısında boyun əyməmişdir və zənn edirik ki, hər bir düvəli-müəzzəmə [böyük dövlət] bir neçə min könüllü verəcəkdir ki, Petroqrad işğal edilsin. Klemanso hal-hazırda Dördlər Şurasında işləyir. Ona görə də Parlaman cəlasələrində [iclaslarında] iştirak etməyir.

Şərqi Avropada bolşeviklərlə mübarizə etməkdən ötrü könüllü dəstələri düzəltmək üçün Parisdə hökumət namından [adından] əmrnamə sadır olmuşdur [yayılmışdır]. Ordunun istinaəgahı Çexslovakiya olacaqdır."

- Omskdan "Royter" acentəliyinə xəbər verilir: Üç saatlıq dəhşətli müharibədən sonra Kolçak dəstəsi ljevski işğal etmişdir. Qırmızı qoşunlar həyəcan içində qaçmışlardır. Sarapulda 25 min nəfər asir tutulmuşdur. Bütün cəbhə boyu hücum davam edir. Qırmızı qoşunlar rəcət edirlər [geri çəkiliirlər]. Qaliblərin qoşunları kilsə zəngləri ilə qarşılanmışdır. Tutulan xəbərlərdən anlaşılr ki, bolşeviklərin səfərbərliyi artıq müşküləta uğrayır. Cəbrən onlar qoşun cəm edirlər. Əsirlər bolşevik ordsusunun intizamdan düşdüyünü təsdiq edirlər. Onların arasında əsgər-likdən qaçmaq vüsətlənilr.

SÜLH ƏTRAFINDA

Vaşinqton - Rusiya səfəratxanası Parisdə olan Rusiya nümayəndələrinin Sülh Konferansına təqdim etdiyi layihəni elan etmişdir. Bu layihədə təklif edilir ki, Rusiya dövlətlərini federasyon əsası ilə qəbul etməli, bundan əlavə, camaat etibarına məzhər [nail] olan və demokratik üsul üzərinə təşkil edilmiş milli hökumətlər də təsdiq edilməlidir.

Paris - Müharibə məsuliyyəti məsələsinə baxan komissiya bütün məsuliyyəti Almanıya ilə Avstriya üzərinə qoymuşdur.

- Kopenhagendən xəbər verilir ki, Almanıya hökuməti fransız hökumətinə xəbər vermişdir ki, Almanıya sülh nümayəndələri Fransaya gəlməyə razıdırlar. Bu şərtlə ki, onlara mükəmməl azadlıq ver-ilə və sülh məsələsini müzakirə etməyə və Berlin ilə əlaqədə bulunmalarına müsaiddə verilsə.

Paris - Almanıya hökuməti əsasən qat eyləmişdir ki, müahidəni [saziş] imza etməkdən imtina etməsin. Fəqət təklif edilir ki, sülh danışıqna başlansın. Onlar Vilson şüarının ortalığa gəlməsinə Müttəfiqləri vadar etmək və o əsaslarla güzəst etməyə hazırdırlar. Hərgah Hökumət və Milli İclas sülhü imza etməkdən imtina edərsə, o zaman rəyi-amma [referendum] müraciət ediləcəkdir.

Kopenhagen - Berlindən çəkilmis olan teleqramda denilir: Bu gün Almaniyadan alınan notada bildirilir ki, Almanıya Müttəfiqlərin şəraitini qəbul edir. Bu nota-da əlavə edilir: Almanıya hökuməti ümid edir ki, sülh müahidəsi [saziş] layihəsi verildikdən sonra o bəradə ətrafıca danışıq olacaqdır. Almanıya hökuməti tələb edir ki, Versalda Almanıya nümayəndələri hər cəhətdən təmin edilsinlər. Onlar teleqraf, telefondan istifa-də edə bilsinlər və onlara Berlin ilə Almanıya hökuməti ilə əlaqədə bulunmağa müsaiddə edilsin. Həman notada bu da əlavə edilir ki, Almanıya nümayəndələrinin Versaldan çıxmaları bir neçə gün-lüyə təxirə salınımsdır.

- 1901-ci ildə Bokser müahidəsi [saziş] ilə Almanıya verilən haqdan və təzminatı-hərbiyyadan Almanıya vəz keçir və bu haqqını Çina tərk edir. Arintində olan tamam əmlakından, təblyalarda [redutlarda] təhkimatdan əl çəkir. Yalnız diplomasi müəssisə [diplomatiki qurum] və konsulxana Almanıya əlində olmalıdır. Kiao-Çao müstəsna olduğu halda, Çinin sair yerlərində olan Almanıya əmlakı da Çina tərk edilir. 1900-1901-ci illərdə Almanıya əlinə keçmiş astronomi şeylərini də Çina verməyə razıdır.

- Görünür ki, Versalda olan alman sülh nümayəndələri Berlinə övdət edərək [qaydayda] yal-niz Versalda bir neçə nəfər bulunduraçaqlardır. Onlar istefa verməyi, sülhü imza etməyə tərcih verəcəkdirlər. Alman nümayəndələrinin bir hissəsi böylə zənn edirlər ki, bəzi məsələlərdə güzəst etmək mümkün olacaqdır. Fəqət bu danışıqlar hər halda iyun ayından təz qurtarmayacaqdır. Əvvəla, Almanıya hökuməti təklif edilən bu sülh müahidəsinə, təbdiil edilməzsə [dəyişdirilməzsə], tərəfdar olmayacaq və istefa verəcəkdir. Sonradan təşkil ediləcək hökumət camaatın rızası olacağı təqdirdə müahidəni imza edə bilərdi. Fəqət bu da imkan xaricindədir. Müahidə Vilsonun 14 maddəli müahidəsinə müvafiqət etma-lidir [uyğun gəlməlidir]. Ona görə də indiki sülhü qəbul etmək, qanunu xələldər etmək [pozmaq] deməkdir.

Versal müahidəsinə qarşı etiraz

Almaniyanın hər bir tərəfindən Versal müahidə-sinə qarşı etirazlar gəlir. Berlin Əməla Şurası iclasında Versal müahidəsinə etirazedici qərarlar çıxarmışlardır.

Nauen - Əcnəbi mətbuatı sülh müahidəsinin şəraitindən [sazişinin şərtlərindən] artıq dəracə narazı qalmışlardır. Qəzetələr yekilsən olaraq [yekdil-liklə] bəyan edirlər ki, bu sülh Avropada bir çox qovğaların qalxmasına bais olacaqdır və bütün cəhəni xətrə [təhlükə] altına salacaqdır və xətrə o dərəcədə vüsətlənəcəkdir ki, onun qarşısını heç bir vasitə ilə saxlamaq mümkün olmayacaqdır.

- "Curnal Almanıya", "Korriere de Sera" qəzetələri xəbər verirlər ki, Almanıya nümayəndələri bir qədər inabdan sonra nəhayət müahidəni imza etməyə məcbur olacaqlardır.

QƏZETƏLƏRDƏN

Fransızlar bolşevik əleyhində

Parisdən İstanbulla teleqrafıa xəbər verirlər ki, yekşənbə [bazar] günü Fransız Məclisi-Mabusanında 8 milyard 500 milyon frank miqdarında hökumət kredit buraxılması məsələsi müzakirə edilirdi. Renodel təklif eyləmişdir ki, bu məbləğ 10 milyon endirilsin. Bu təklifdən sonra hökumət etibar məsələsini ortalığa qoymuş, 362 səs 131 səsə qarşı olaraq sosialistlərin təklifi rədd edilmişdir. İclasın axırında Xariciyyə nazirinin katibi Abrami hökumət namindən məclisə zeyldəki [aşağıdakı] bəyanatda

bulunmuşdur:

"Fransız hökuməti qat eyləmişdir ki bolşeviklərə qarşı mübarizə edənlərə haqiqətdən də müəvinət eyləsin. O millətlərə müəvinət ediləcəkdir ki, onlar bolşeviklərlə mübarizə edirlər. Fransız hökuməti silah, pul, albisa, lavazimi-hərbi və hər növ arzaqla müəv-inətdə bulunacaq. Bu işdə hökumət öz müttəfiqləri ilə birlikdə işləyir və onların rızası ilə iş görür."

Katib bəyanat verdikdən sonra Pişon da ixtisərən izahət vermişdir.

Nəhayət, 411 səs 97 səsə qarşı olaraq hərbi kred-it qəbul edilmişdir.

İstanbulun siyasi dairələrində bu rəydədirlər ki, hökumətə olunan etibar və kreditin qəbul edilməsi göstərir ki, Fransa hökumətinin mövqeyi möhkəmdir və bolşeviklərə qarşı mübarizə işlərində əzmindən dönməmişdir. Silah, pul və sairə ilə müəvinət edəcəyi məsələsi İstanbulla artıq təsir bağışlamışdır. Orada zənn edilir ki, yaxın zamanda Klemanso hökumət başına keçəcəkdir.

Amerikada bolşevizm

Parisdən xəbər verirlər ki, Xarici İşlər baş katibi Lansinq mətbuat banketində bir nitq irad edib [nitq söyləyib], bolşevizm təşviqatı ilə mübarizədə bulun-mağın lazım olduğunu göstərmişdir. Lansinq izhar etmişdir ki, bolşeviklər Amerikada geniş bir surətdə təşviqat yapmaqdadırlar. Bir çox komitələr kəşf edilmişdir. Bu komitələrdə 13 minə qədər bolşevik və anarxist fəhlələr işləyirmiş. Bolşevik təşviqatının yuvası ələlumdə [başlıca olaraq] rus mühacirləri mərkəzindədir. Lansinqin dediyinə görə, Filadelfiyada, Sietlda, Takomada və qeyri yerlərdə tətill etmək təşəbbüsü bolşeviklərin fəaliyyəti ilə əlaqədardır. Hökumət bu təşviqatı bərtərfər etmək [aradan qaldırmaq] üçün tədbirlər görməkdədir. Bu günlərdə Nyu-Yorkda Rus Kəndilləri Cəmiyyətinin surəsi kəşf edilib, 198 kişi və 2 arvad həbsə alınımsdır. Rus və ingilis dillərində təşviqat mətbuatı tapılmışdır.

Krimda

Sevastopolun müdafiəsi

Sevastopol gözəl surətdə möhkəmləşdirilmişdir. Ətraf tikanlı məftil ilə mühasirə edilmişdir. Nainki cəbhədə, hətta arxada da bir çox top və pulemyot vardır. Aprelin 15-ində Sevastopol altında müharibə başlanıb, aprelin 16-sında Malaxov və İnkerman bux-tası bolşeviklər tərəfindən işğal edilmişdir. Fransızlar bolşevikləri top gülləsi ilə qarşılayıb geri çəkilməyə məcbur etmişlərdir. Kuxçələrin hamısı pulemyot atəşinə tutulub arxaya keçmək üçün mümaniat [manevlik] göstərmişdir. Həman gün bolşeviklərə maxsus 1300 tüfəng tapılmışdır. Cəbhədə yunanlılar-la Seneqal nişangıqları müharibə edirlər. Fransızlar isə arxanı saxlayırlar. Fransızlar qərara almışlar ki, Sevastopolu bolşeviklərə verməsinlər. Çünki bolşev-iklərin hökmfərməliyi [hökmranlığı] ilə almanlar tərəfindən İstanbul təhlükədə olar. Sevastopol ban-klarının qiymətli şeyləri ilə yüklənmiş olan "Kaqul" zirehliisi lazım olduğu təqdirdə Novorossiyskə azım olmalıdır [yola düşməlidir]. Sevastopolda içməli suya artıq ehtiyac vardır. Əvvəlcə şəhərə İnkerman boğazından su gəlirdi. Odsəddən köçürülmüş əsgər-lərin hamısı Sevastopola gətirilmişdir.

Könüllü ordu komandanı və gücrülər

Könüllü ordu Baş komandanı Vayenni qruzinski yol [Hərbi Gürcüstan yolu] ilə gətdiyi zaman kör-pülərdən birində Baş komandanın avtomobili gürcü qaraqolxanasına rast gəlmişdir. Baş komandan ilə edilən müsahibədə gürcülər izhar etmişlər ki, onlar Könüllü ordu ilə müharibə etmək niyyətində dey-ildirlər. Onların çörəyi yoxdur və öz hökumətlərinə də o qədər etibar etməyirlər. Məsəhibənin axırında gürcü saldatları öz bədbəxt və kasıb hallarından şikayət edib, ailələrinə çörək verilməsini Baş koman-dandan xahiş etmişlərdir. Baş komandan gürcülərin Vladıqafaz şəhərinə gəlib taxıl almaları üçün icazə verilməsi əmrində bulunmuşdur.

HİNDİSTAN MÜSƏLMANLARININ YENİ BİR MÜXTİRƏSİ

"Tayms" qəzetəsinin 25 mart 1919 tarixli nüsxəsində dərc edilən Hindistan müsəlmanlarının yeni bir müxtirəsi [notası] bizim üçün bir az gecikmiş olmaqla bərabər, müxtirənin bəzi yerləri əhəmiyyətli olduğundan nəql edirik:

Müxtirəni [III] Ağə Xan, Əmir Əli və Abbas İsfahani həzrətləri imzalayıb, İngiltərə Xariciyyə naziri Balfur cənablarına təqdim edilmişdir.

Aşağıda imzaları bulunanlar ələmi-islamın məsaili-islamıyyəyə təallıq edən əfkarını [islami məsələlərə dair fikirlərini] Sülh Konfransında islam müraxxəsələri [nüməyəndələri] bulunmaması həsəbi [səbəbi] ilə Hökuməti-Kraliyyənin [Kralııq Hökumətinin] nəzərgahında vəz eyləməyi [meydana qoymağı; izah etməyi] münasib görmüşlərdir.

Türkiyənin işğal edilən vilayətlərində və Ermənistanda Cəmiyyəti-Əqvamin [Millətlər Cəmiyyətinin] təminatı altında kəndi-kəndlilərin idarə edəcək muxtariyyətlər təsisinə mütəəlliq [dair] təklifi həsn-qəbul edirik. Fəqət bu məhəllərin [yer-lərin] Osmanlı imperatorluğundan ayrılmasına bütün qüvvətimizlə etiraz edirik. Bu məsələyə aid dalillərim-iz hissıyyəatə istinad etmiş deyildir. Bunlar Hökuməti-Kraliyyənin və Müttəfiqlər ilə müştəraklərinin [ortaqlarının] ciddiyyətlə nəzar-dıqqətə almaları lazım gələn idari və inzibati əsaslara istinad etməkdədir.

Ümid edirik ki, yeni sülh Asiyada zühur edən iğtişşadən və şü idarədən bəlistifadə [istifadə etmək-lə] siyasətitə-məssələ [assimiliyasıya siyasətinə] və iqtisadən təfəyyüdə [iqtisadi cəhətdən varlanmağa] gəlisan iki imperatorluğun halına bənzəməyəcək, Qərbi və Orta Asiyanın bir surati-müsəlimatkarənədə [əmin-amanlıq şəraitində] inkışafını təmin eylə-

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iada edilməz.

Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 20 rubla, 2 aylığı 35 rubla, 3 aylığı 50 rubla. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rubla, 2 aylığı 45 rubla, 3 aylığı 60 rubladır.

Elan fiati: birinci səhifədə sətri 4 rubla, axırncı səhifədə sətri 3 rubla, itan şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rubla.

•

Anadolunun mülki və mali idarəsi ilə birlikdə məşhur bir ingilis Hindistan idarə məmuruna tövdi [tapşırmaq] üçün Türkiyənin hərbdən əvvəl vəqə olan təklifi qəbul edilmmiş olsaydı, bu günə Qərbi Asiyada xeyli səlah və rahatlıq görülmüş olacaqdı. Türkiyəyə mərbut [bağlı] vilayətlərin hər nə şəkildə olursa olsun Türk imperatorluğundan ayrılması bir ədalətsizlik təsiri həsulə gətirəcəyindən qorxarız və hər halda yenidən təşkil ediləcək muxtariyyəti-idarələrin Osmanlı imperatorluğunun sifəti-mənəviyyəsi olan xilafətdən ayrılma[ma]sını bütün qüvvətimizlə tələb və surəti-ciddiyyədə tələb eyləriz.

Bu xüsusdakı tələbimiz əvvəla Qərbi Asiyanın sülh və müsəlimatla [əmin-amanlıqla] inkışafı haqqındakı arzumuza, saniyən [ikinci olaraq], Hökuməti-Krali-yyənin nüfusi-ümumiyyəsinin [ümumi əhəlisinin] dörrdə birini təşkil eyləyən ismların arzu və əmalı-məşruəllərini [qanuni əmallarını] mümkün olduğu qədər tətbiq etmək istədiyi haqqındakı qənaətimizə istinad etməkdədir. Sünni məzhəbincə, raisi-hökumət xəlifə tərəfindən nəsb [təyin] edilirlər, təbəəsi nəzərində mövqeyi məsrudur [qanunidir] və əleyh-ində vəqə olacaq hər dürlü hərəkət qeyri-məsrudur [qeyri-qanunidir]. Xəlifənin əmri ona bir nüfuzi-mənəvi verar və mövqeyini təhkim eylər [möhkəm-ləndirər].

Şia imperatorluğunun zühurundan əvvəl Hindistan islam hökmdarlarının xəlifəyə müraciətlə, onun tərəfindən nəsb olunması bu səbəbdən naşi idi [irəli gəlirdi].

Binaənileyh, Sülh Konfransı yeni təşkil ediləcək muxtariyyəti-idarələrə üsulən raisi-hökumətlər nəsb etmək səlahiyyətini xəlifəyə verdiyi təqdirdə, ham ismların hissıyyətinə riayət etmiş, həm də bu məm-ləkətlərin əhəlisi beynində [arasında] sülh və sükunətin mühafizəsinə və bir surati-müsəl-imatkarənədə inkışafına qarşı təminat vermış olacaqdı. Əksi-hal, yəni yeni təşkil edəcək idarələrin dövləti-Osmanıyyədən maddi və mənəvi ayrılıqları, fikrimizcə, daima qarşıqlığa mövcib [səbəb] olacaqdır.

Əgər Fələstində bir yəhudi hökuməti meydana çıxarılsaqca, bunu yəhudi hökmdarın təhti-idarəsina [iclası altına] vermək ələmi-islami pak ziyadə mün-fəl [qəzəbləndirəcək] və müttəəssir edəcəkdir. Qüdsə ehtirəm ehkəmi-islamiyyə iqtizasından [isləm ehkəminin zərurətlərindən] olmaqla bərabər, bu şəhər 14 əsrdən bəri islam asar və xatirəti [əsərləri və xatirələri] ilə doludur. Nüfusa [əhaliyə] gəlincə, Fələstin əhəlisinin ancaq 7-dən 1-i yəhudidir.

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 18 may (Bazar günü) tarixli 183-cü nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Staro-Tereçninin bolşeviklər tərəfindən işğal edilməsi yalandır. Staro-Tereçni Könüllü ordu əlindədir.

- Bu axır vaxtlarda Denikin ordusunun halı fənaləşmişdir. Əvvəldə görünən intizam şimdî yoxdur. Gecələr Denikin ordusu əfradı [əsgərləri] qarətçilik və təcavüz edirlər. Don və Kuban ordularının rabitəsi zəifdir. Könüllü ordu tərəfindən Rostov şəhəri üzərinə 5 milyon manat təminat qoyulmuşdur. Şimali Qafqaziya ilə Gürcüstan arasında müxəbirə [rabitə] qətiyyəən yoxdur. Vayenni qruzinski yol bağlanmışdır. Paroxodlar gürcü iskalələrinə [limanlarına] dəymədən Novorossiysk[dən] Batuma gedirlər. Xüsusi şəxsləri Batuma asanlıqla buraxmayırlar.

UNUDULMUŞ BİR HAQQ

Nəçə vaxt bundan əvvəl möhtəram Əhməd bəy Ağəyev İstanbula tövqif edilib [tutulub] həbsə alındığını qəzetlərə vasitəsilə xəbər aldıq. Hər nə qədər bir az sonra onun həbsdən təxlişi [buraxılması] haqqında sayıqlar nəşr olundusa [yayıldısa] da, məəst-əəssüf [təəssüf ki], bu xəbərin doğru olmadığını öyrəndik.

Əhməd bəy həbsdədir. Həttə alınan xəbərlərə görə, görüşmək üçün yanına gəlməliyə belə buraxmayırlar.

Əhməd bəyin kim olduğunu anlatmağa qalxışmaq zənn ediram bicadır.

Əhməd bəyi tanımayan kim var? Onun vətəni və milləti uğrunda göstərdiyi fədakarlıqları kim bilməyir?

Əhməd bəyin gördüyü işləri, göstərdiyi yararıqları düşündükcə, zənnimə böylə gəlir ki, millətin ümum əfradı [bütün fərdləri] kəndisina qarşı qəlb-lərində dərin və səmimi məhəbbət bəsləmişdirlər. Çünki Əhməd bəy həbsə alınıb, kəndi ailə əfradını belə görüşmək üçün yanına buraxmayırlar. Bu, kəndisi üçün, kimin tərəfindən olursa olsun bir həqarət deyilmi? Bu həqarəti biz də hiss etməli deyilmiyiz?

Baxısus [xüsusilə] cavan cümhuriyyətimiz kəndi mürəxxəsi [nüməyəndəsi] olan bir zata edilən bu təcavüzü hiss etməli deyilmiyiz? Ya etdi isə, onu nə ilə göstərdi? Heç bir etiraz etdimi?

Zatən millətimizin böyük öçsurlərindən biri də budur ki, kəndi fəal oğullarını təqdir etmək qəbiliyyətinə malik deyildir. Bu, mənfii sifətlərimizin biridir. Bu həqiqət göz önündə ikan xalqımızdan bu dəfə dəxi heç bir xeyirxahna təşəbbüs gözləməməlidir. Yəni buna bir dürlü alışımsız da. Böylə ki, hər kəs bu millətin yulunda bir fədakarlıq etməyə qalxırsə, o qabaqcadan kəndisinin təqdir edilməyəcəyini bilər. Böylə, amma mətbuatımız dəmi böylə bir balayə gıriftardır?

Bizə böylə gəlir ki, mətbuatımız Əhməd bəyin həbsi məsələsi ilə kəndi şəhəfini [şəhəflərini] həftələrlə doldurmalı idi. Bütün cəhanın məsmus olacaq qədər [bütün dünya tərəfindən eşidiləcək qədər] çığırn, bağırn, protestolar yazmalı idi. Ədib və mühərrirlərimiz protestolar etməli idilər. Çünki bununla bir tərəfdən kəndi vəziyyəti-insaniyyəmiizi ifa etmiş olar[dıq], digər tərəfdən də bir millət olaraq yaşadıgımızı və yaşamağa haqlı bulduğumuzu göstərmiş olardıq. Fəqət məəstəəssüf, bu vəzifələrimizin heç birini ifa etmədik. Nə üçün? İştə bizi hey-rətdə qoyan məsələ də budur.

Qaf. Ayn.

“VPERYOD”UN RAZILASHMAQ YOLU

Mavərayi-Qafqaz [Zaqafqaziya] cümhuriyyətlərinin bəynlərində [aralarında] siyasi məsələlərlə bərabər, dəmiroyl, posta və teleqraf, gömrük, maliyyə, qaçqınlar və başqa məsələləri sülh yolu ilə həll etmək üçün təşkil edilmiş konfrans haqqında “Daşnak” firqəsinin “Vperyod” qəzetəsi deyir ki:

“*Azərbaycan və Ermənistan Xariciyyə Nazarətləri tərəfindən nəşr edilmiş notalarda məzkur [deyilən] Konfransda hüdd məsələlərinin də həll olunması xahiş edilir. Bu məsələnin həlli Ermənistan nəzirinin sözlərinə görə, gələcəkdə cümhuriyyətlər istiqlalı yol-unda iki tərəfin də birlikdə çalışmalarına pişəzvəqt [qabaqcadan] bir vəsilə ola bilər. Təəti edilən [qarşılıqlı surətdə verilən] notalarda mücadiləyə səbəb olacaq məsələ dörd Qafqaz Cümhuriyyətləri Konfransına beşinci Qafqaz – Cənub-Qərb Cümhuriyyətinin də iştirakı təklifdir ki, bu beşinci cümhuriyyətin də mənafeyi Qafqaz cümhuriyyətləri mənafeyinə bağlı olduqundan, onun da Konfransda iştirakını Azərbaycan naziri lazım görür. Bu təklifi qarşı Ermənistan naziri etiraz edib, onun iştirakını qəbul etməmayır.*”

Buradan “Vperyod” qəzetəsi əskidən tutduqları yolu özünə rəvan görüb yorğalayır, “Ermənistan nəzirinin nəqəyi-nəzəri doğru olduğu ınsafasına qəbul edilməlidir” – deyir. Əlbəttə, daşnak erməni naziri desin də, “Vperyod” qəzetəsi tərəfindən doğru ədə [hesab] edilməsin!

Cənub-Qərb Hökuməti nümayəndəsinin Qafqaz Cümhuriyyətləri Konfransına iştirak etmələrinə qarşı Ermənistan nəzirinin etirazı haqqında məzkur nəzirin qəbul edilməsi doğru olmasına görə, odur ki, Cənub-Qərb Cümhuriyyəsi türk acentələrinin yuvasıdır və məzkur acentələr həməvəqt [həmişə] qaib etdiklərini geriya almaq fikrindədirlər və bu “Panislamizm” yuvasından ermənilər və gürcülərə qarşı sifrə yapmaq fikrindədirlər və böylə yuvaların ocağı Şərq və Naxçıvanda da varmış. Bunların Mavərayi-Qafqazda sülh-müsalimətə [əmin-amanlığa] qarşı böyük bir qorxu təşkil etdiklərindən, Konfransa dəvət edilmələri haqqında danışılmayıb, tezliklə onları dağıtmaq yolunu bulmalıdır.

Söylədiyimiz üzrə “Panislamizm” mikroblarını əskidən erməni mətbuatı kəndi üçün müzəvirləyə [yalançılığa, saxtakarlığa] bir vəsilə [yol] bulmuş və bunu olur-olmaz yerdə ortalığa atmağın[ın] insaniyyət

və nəzakətə yaxışmaz bir şey olduğunu aşnalar düşünməyir. Zira, böylə mikroblarla başqalarını aldadıb kəndi işlərinə yol açmaq arzusundadırlar və böylə bir arzuya qarşı nəzakət, ləyaqət nə olduğunu kirvə mülahizə edə bilərimi?

Biz vperyodlulara onu söyləyəcəyik ki, razılaşmaq arzusunda bulunan bir kimsə yolun alt-üstünə enməz, ibtida [əvvəla] kəndi doğru yolu ilə gedib, başqalarını da şü yola dəvət edər. Vailla [yoxsa], mən başqalarını böylə laqırtılarla qandırıb kəndi arzuma nail ola biləcəyəm fikrini bəsləmək əbəsdir. Çün böylə sözləri şimdilyə qədər biz çox eşitdik, imtahan etdik, qarşımızdakıların əməlini eyicə öyrəndik. Bundan sonra rəqiblərimizin böylə laqırtılarına uymayacağıız. Burasını gözəl anlasınlar da, bizlərə “razılaşmaq” istərlərsə, birinci, doğru fikir başlayıb, doğru lisanla qonuşsunlar. Yoxsa, vücudu olmayan “Panislamizm” sözləri ilə bizi qarşılayıb da razılaşmaq təklifində bulunmaq əbəsdir.

Panislamizm daşnakların iftirasıdır. Şəruv və Naxçıvanda, ələmi-İslamda böylə bir fikir yoxdur. Ermənilər kəndi həyatını kəndi arzusu üzrə qurmaq istədikləri kimi, Şəruv və Naxçıvan da kəndi işlərini kəndiləri yapmaq istədikləri təbii olduqdan başqa, böylə bir arzuya əsas, daşnakların İslam ələminə qarşı bəslədikləri sui-niyyətdir. Bığara Şəruv və naxçıvan-lılar gün kimi aşkar bilirlər ki, kəndiləri üçün müstəqil bir hökumət sahibi olmayıb, ermənilər əlinə düş-ərsə, məhv olub gedəcəklər və bundan xilas olmaq üçün son nəfəslərinə qədər davranacağıları aşkardır.

Şəruv və naxçıvanlıların böylə bir fəlakətdən xilas olmaları yolunda ciddi-cəhdlərinə hər bir vicdan sahibi insan yardımında bulunmaq insaniyyət nəminə olan əməldir və İslam ələminin də dini bir vəzifəsidir. Ermənilər anlaşımaq və rızlaşmaq doğru arzu edirlərsə, kəndi mənfəətlərini bərpa etmək istədikləri kimi, başqalarının da nəflərini [xeyrini] düşünməlidirlər və yolun alt-üstünə enməyib, düz yol ilə sər-bəst gətməlidirlər.

Məhəmməd

EYİ BİR MƏQAM

Əsrlərdən bəri çar hökuməti-müstəbədəsinin ağır olan zənciri-mənhusu altında inləyən biz türk milləti, Allahülhəmd [Allaha şükür olsun], axır xilas olduq. Oluq, əvət, möhtəram qərelər. Fəqət başımızın üstündə genə də qara buludlar dolanıb azadlıq günəşimizi tutmaq istəyirlər. Ona görə hər bir vətən övladına lazımdır ki, çəhər ətrafı [dörd tərəfə] artıq diqqətlə nəzər etsin. Hər yerdə ki, ləka olduğunı gördü, həmin zamanda, həmin ləkəni təzcə sılıb yox etməyə çalışsın, böyüməsin. Böyüməyinin nəticəsi nə ola bildiyini möhtəram Azərbaycan türk və İslamları-nı Mart faciəyi-əliması [kadərli Mart faciəsi] göstərdi. İkincisi isə əsgərlikdir. Vaxtımız bizdən artıq dərəcə tələb edir ki, həmin əsgərliyin millatimizə, vətəni-mizə, Quranımıza və hökumətimizə nə qədər faydası və səvəbi vardır; hər iki dünyamız hökuməti-İslama kömək etmək, Peyğəmbərə təbə olmaq, Xudavəndi-zişanın [şanı uca Allahın] ehkamını dinləmək, hər bir İslam oğlu İslama vacib və müstəhəqqdir [lazımdır]. Necə ki, Xudavəndi-kərim Quranı-şərifində buyurur: “Laqəd kəna laküm fi Rasulillahi usvatün hasənətün.” Yəni, siz müsəlmanlar gərək Rasuli-Xudaya [Allahın Peyğəmbərinə] gözəl vəch ilə [gözəl surətdə] təbə olub, ona iqtida edib [onu özünüzə nümunə götürüb], dini-İslama kömək olasınız. Siz gərək cihad etməkdə ona təbə sabit və rəsix [möhkəm] durasınız. “Limən kənə yərculəhə vəlyövməl-axirə və zəkəraləhə kəsirən.” Yəni, sizlərdən o şəxslər ki, Allah-taala rəhmətini və axirət gündünü nəcət tapmağı rica tutub, Allah-taalayə çox itaət və ibadət edə, gərək Rasuli-Xudaya təbə olub onun kimi cihad etməkdə möhkəm dursun. Əvət, lazımdır əməl edək. Əz işimizdir. Hər kəs ki, öz işindən boyun qaçıra, onun insan olmağa da haqqı yoxdur. Biz İslam milləti gərək say edək, iş biz-imdir qəflət etməyək. Dörd ətrafa artıq diqqətlə baxaq. Tainki o müqəddəs bayrağımıza xainlər əl uzatmasın. O uca bayrağımıza uzanan əl qurusun və dünyada türk övladı Azərbaycan qəhrəmanlarının adları baqi qalsın. Məhv olsun xainlərimiz, yaşasın o müqəddəs ayparalı bayrağımız deyib, xətm-i-kəlam edirəm.

Siracəddin Mahmudov

MƏTBUA

İtalyanların Azərbaycana gəlmələri münasibətilə “Müsavət” firqəsi qəzetəsi bu “İstiqlal” yazır ki: “*Qafqaziya cümhuriyyətləri* olan *gün qarşılarında Avropanın qocalması və əsriddə [qədim] böyük bir ingilis millətini deyil, cavan və hürriyyəti-milliyani eyicə təqdir etmiş bir milləti görməkdədir. Bu, italyan-lardır.*”

İtaliya Avropada yeni dünyaya gəlmiş bir dövlət və italyanlar da milli bir intibaha yeni nail olmuş bir millətdir.

İtaliya təzyiq və təhəkküm altında qalmış, Prussiyanın 1871 hürriyyət müharibəsində öz hürriyyətin aldığı kimi, milli hürriyyətin qiymət və qüdsiyyətini dəxi Avropa millətlərinin hamısından daha ziyadə təqdir etmişdir.

İtaliya Qaribaldisi ilə milliiyyət qəhrəmanlığını bildi, Manin ilə də milli intibaha nail oldu. Şübhəsiz ki, Qafqaziya cümhuriyyətlərinin də bu milli hürriyyətləri, milli istiqlalıyyətləri İtaliya tarixindəki vəqələri [hadisələri] təmsil edir.

Əvət, Azərbaycan da qaribaldisini bilir, milli və siyasi intibahının əmil və müəssirlərini tanıyır.

İngilislər Azərbaycanda ən parlaq təsirlər aldılar. İtalyanlar isə ümumiyyətlə Qafqaziya millətlərinin və Azərbaycanın hürriyyəti-milliyatını və istiqlalıyyətini, öz tarixindəki milli intibah, milli hürriyyətlərin qiymət və qüdsiyyəti qədər sayanı-hörmət [hörmətləyi] olduğunu daha eyi bilərlər.

İtalyanlar məhkumiyyəti tanımış bir millətdir. Bunun üçün də Azərbaycana qarşı səmimi bir millətin dostluğunu göstərəcəyinə etimadımız tamdır.

Bakiya gələn İtaliya heyəti-əsgəriyyəsinə qarşı Azərbaycan, İtaliya heyəti-əsgəriyyəsinə dostana bir surətdə təbrik edərək, Azərbaycan hüquq və istiqlalıyyətinə İtalyanların səmimiyyətlə diqqət və əhəmiyyət verəcəyinə ümidvar olduğunu elan eylər.”

Yenə həman qəzetə tətil münasibətilə bir məqalə yazaraq, tətilçilərin ədəmi-müvəffəqiyyəti [müvəf-fəqiyyətsizliyi] və türk demokratiyasının əzmini qeyd-lə deyir ki:

“Əvət, onlar məğlubburlar. Fəqət demokratiya və fəhla məğlub deyil. Rusiyaçı müfsidların [araqarışdıranların] tutduqları yol, başlıdaqları oyun məğlubbudr.

Məğlub olan qurnazlıq, hiyləkarlıq, intriqaçılıqdır. Ağıllı-başlı və mənafeyini bilən səmimi rus demokratiyası üçün məğlubluiyyət yoxdur. Türk demokratiyası rus və yaxud başqa xristian demokratiyasının haqqərvəranə arzularına, hürriyyətərvəranə əməllərinə [niyyətlərinə] qarşı gət-məmişdir, gətməyəcəkdir də.

Çünki Əvətin sahib olduğu bir haqqı, nail olduğu bir hürriyyəti, öz cəhd və qeyrəti ilə əldə etdiyi bir şərafı başqa millətlərdə, başqa millətlərin demokratiyasında dəxi görmək istər, onları[n] dəxi kəndi dərəcasında olmasını arzu eylər.

Fəqət bu, Azərbaycan torpağında deyil, hər mil-lətin və hər demokratiyanın öz vətəninə olmalı, öz məmləkət və vətəni daxilində bu haqqa, bu hürriyyətdə istehqəq kəsb etməlidir [haqq qazanmalıdır].

Azərbaycan torpağında isə hakim demokratiya bittab [təbii olaraq] əksəriyyəti təşkil edən türk demokratiyası, türk millətdir.

Türk millətindən başqa rus və xristian demokratiyası üçün isə Azərbaycanda ancaq sülh-pərvəranə bir həyat, dostana bir münasibət, haqqıyana bir rabitə bulunursa, buna qarşı türk demokratiyası dəxi dostluq alini uzatmağa hazırdır. İştə bu üçüncü təcrübədir ki, təbiət və həqiqət hök-münü, nüfuzunu göstərir. Üçüncü dəfədir ki intriqaqlar məğlub olur. Bu məğlubiyyət önündə türk demokratiyası əzimparvar [əzmkar] Azərbaycan hökumətinin icraatına və ayrıca da firqənin müəssis [təsisçi] və banilərindən olan Baş vəkil [Baş nazir] Nəsib bəy Yusifbəyliyə təqdirlərimizi təqdim edirikən, “İstiqlal”, bütün Azərbaycan dəxi yüksək səslə deyir:

Bir müzəffəriyyət dəhal!”

Tətil münasibətilə Rus Milli Şurası mürəvvi-cəfkəri [fikirlərini yayan orqanı] olan “Yedinaya Rossiya” qəzetəsi dəxi bir məqalə yazır və tətilin bir saat belə ümumi olmayıb pozulduğunu qeydlə, səbəbindən bəhs edir və deyir ki:

“Hər şeydən əvvəl bu tətil bolşeviklərin bir əqəbə [aral] fəiqiyyəti idi.”

Sonra bolşeviklərin Bakıda kök saldıqlarını, məşveçik, esər və sairələrinin bolşeviklərdən və milyonlar sərf edildiyini, arada bir rus cahangir və mürəttiblərini müdafiə üçün qara irtica qarşısında “Müsavət”ın da bir qədər sallaşdığını və bu surətlə bolşeviklərə böyük bir ümid bəxş etdiyini, “Hümmət” firqəsindən bir zətin hökumət bəyənəməsində Hacı-Tərxan [Həştərxan] ilə mübadiləyi-əməvl [mə mübadiləsi] haqqındakı məddəni təfsirlə, bu məsələni tezliklə qövldən feilə [sözədən işə] çıxarmağa çağırıldığını və nəhayət Xan Xoyski hökuməti ilə bolşeviklər arasında guya müzakirət vüqu bulması xüsusunda qəzetələrdə bir xəbər görüldüyünü təzkər edir [qeyd edir] və yazır ki:

“Bunların həpsi siyasi və taktik bərrə xəta olsaydı dərd yarı idi. Fəqət kim bizi təmin edər ki, gələcəkdə böylə xətalər baş verməyəcəkdir. Bolşeviklərə “Müsavət” arasında ümumi bir şey var. O da məksi-malizmdir. “Müsavət” milli, onlar isə sosial maksimal-istdirlər. Müsavətçılar böylə güman edirlər ki, bolşeviklər Rusiyanı dağıtmaqda onlara kömək edirlər. Qdur ki, Savdepiyaya hüsn-təvaccöh göstərilir. Böyük firqənin böylə hüsn-təvaccöhü bir dəfə Azərbaycan əhəlisini Mart hadisəsinə məruz qoydu. Kim bilir, bu tətil fəqərəsinə [hadisəsinə] da kimi fəlakətlər baş verəcəkdir. Şimdii dalbaldal bomba və silah anbarları tutulduqdan sonra “Müsavət” görür ki, firqə və bütün Azərbaycan bolşeviklərdən nə gözləyə bilərmiş.”

Arzu edirdik ki, bəri bu dəfə ibrət alınsın. Təşəkkür edirik, yaxşı məsləhətdir. Fəqət türk məsə-lidir, “Avazın yaxşı gəlir, oxuduğun Quran ola.” Görəsən “Yedinaya Rossiya”çılar nə vaxtdan bəri bizə böylə xeyirxah və dost olmuşlardır?

İTALİYA HEYƏTİ ŞƏHƏRİMİZDƏ

Srağagün mayın 16-sında şəhər saat 8 radələrində İtaliya siyasi heyəti şahzadə Savoyksi başda olmaq üzrə Tiflisdən şəhərimizə varid olmuşdur [gəlmişdir]. Qatar mövqifə [stansiyaya] yetişdiyi vaxt Azərbaycan qoşunu hissələrindən mühafizət tərtib edilib, heyəti istiqbal etmək [qarşılamaq] üçün Xariciyyə naziri müavini Adil xan Ziyadxan mövqifdə hazır olmuşdur. Müəvfi binası, ona yaxın küçələr Azərbaycan milli bayraqları ilə bəzənmişdi. Qatar mövqifə daxil olduq-da şahzadə Savoyksi vaqondan çıxıb mövqif koman-dnından bəratülqövlü [protokolu] qəbul etdikdən sonra Xariciyyə naziri müavini Adil xan Ziyadxan ona müraciədən zeyldəki [aşağıdakı] sözləri demişdir:

“Şahzadə həzrətləri! Azərbaycan Cümhuriyyəti və Hökuməti tərəfindən zəti-allarını təbrik etməyə mənə icazə veriz. Sizin bu gün paytaxtımıza varid olmanız bizim dost olan bir dövlət nümayəndəsi olduğunuzdan dolayı təbrik edir və xoş gəldiniz deyirəm.”

Şahzadə təbrik cavabında kəndi təşəkküratını izhar ilə mühafizə dəstələri nəzərdən keçirmiş və Xariciyyə naziri müavininə müraciədən, onun bu dərəcə hüsn-qəbul və ehtiramə məzhər [nail] olduğundan son dərəcə məmnun olmasını Azərbaycan Hökumətinə yetirməyi rica və təmənnə etmişdir.

Dünən şahzadə həzrətləri öz məliyyəti ilə bərabər Rəisi-vükəla və Daxiliyyə naziri və müavini Nəsib bəy Yusifbəyli və general [Sadiq bəy] Ağabəyov, Xariciyyə naziri müavini Adil xan Ziyadxan, Məclisi-Məbusan rəisi doktor Həsən bəy Ağayev və Bakı qubernatoru Rəşid bəy Axundzadəni ziyarət edərək kəndi səmimiyyətini izhar ilə [bildirməklə] və son dərəcə məsrur [şad] olduğunu bəyan etmişdir. Zikr olunan hökumət nümayəndələri dəxi öz növbələrində həman gün şahzadəni ziyarətlə hökumət namindən [adından] izhari-məmmuniyyət etmişlərdir.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Bələdiyyə İdarəsində

Axır vaxtlarda bir çox məhəlli müəssisədarlardan [yerli şirkət sahiblərindən] Bələdiyyə İdarəsinə müraciədən şəhər konklarını işletmək üçün onlara icarəyə vermək bərsində təşəbbüsatda bulunmuşlardır.

Bələdiyyə rəisi bir komisiyon təşkil edib işbu işin müzakirəsinə həman komisyona həvalə etmişdi. Komisiyon Bələdiyyə İdarəsi üzvü Kərimovun sədarəti altında müşavirə yəparaq qət etmişdir ki, əldə etdik-ləri məlumatı Bələdiyyə İdarəsi iclasına təqdim etsin. - Bələdiyyə İdarəsi rəisi lüyüşkin tərəfindən xüsusi [yolxucucu] xəstəliklərə mübarizə etmək üçün müsiri bir komissiya təşkil edilmişdir.

Mikoyanın qəçması

Nəçə gün bundan əqdəm [qabaq] tətili-ümumi vaxtında onun lehinə təbliğatda bulunub və müfətti-nənə [fittənkər] hərəkətdə mütəhəhim və məhbüs edilmiş olan məşhur bolşevik Mikoyan srağagün Bakı Mərkəzi Həbsxanasından qəçmişdir. Onun qəçmasın-da həbsxana müdiri müavini Bəyrambəyov müqəssir hesab edilərək həbsə alınmışdır.

Teleqraflara sənəsur təyini

Daxiliyyə Nəzarəti Bakı qubernatoruna məlum etmişdir ki, Azərbaycan Cümhuriyyətinə və ondan xaricə göndərilən bütün teleqraflara sənəsur [senzura] təyin edildiyindən, bütün polis idarələri qubernator vasitəsilə ancaq Daxiliyyə nazirinə müraciətlə ondan icazə almaqla teleqraflar göndərə bilərlər.

Məhbusların azad edilməsi

Nəçə gün bundan əqdəm [qabaq] həbs edilmiş olan bolşeviklərin 33 nəfəri bu günlərdə azad edilmiş, qalanı 10 nəfəri isə hələ həbsxanada saxlanmaqdadır-lar. Azad edilənlər cümləsində məşhur bolşevik Kamran Ağazadə dəxi vardır. Məhbuslardan bir çoxu Azərbaycan Cümhuriyyəti torpağından sürgün edilmişdirlər.

Müəllimlər ictimiası

Yekşənbə [bazar] günü 18 mayıs axşam saat 5-də Bakı şəhərinin 9-cu Türk məktəbində müsəlman müəllimlərinin ümumi ictimiası [yığıncağı] olacaqdır. İl-həzə [buna görə] idarə hamı müəllim və müə-limlərinin təşrif gətirmələrini rica etməklə və vaxtı-müəyyəndə [müəyyən edilmiş vaxtda] hazır olmadıqları halda saat 6-da iclas qanuni hesab olduğunu ixtar edir [xəbər verir].

Məsaili-cariyyə [cari məsələlər]:

- 1) Məclisi-Məbusanda məvəciblərini artması xüsusunda;
- 2) Nümayəndələr iclasında müntaxəb [seçilmiş] yeni idarə əzasının [üzvlərini] siyahısı təqdimi və təs-diqi və başqaları bərsində.

AZƏRBAYCANDA

Quba Şəhər xəstəxanası

Qubada türklər tərəfindən təşkil edilmiş olan Hilali-Əhmər [Qırmızı Aypara] Cəmiyyəti və xəstə-xana Quba Şəhər xəstəxanasına mübəddəl edilmişdir [çevrilmişdir].

Dağıstandan gəlmək şərtləri

Daxiliyyə Nəzarəti tərəfindən Quba qəza qaim-maqamına [qəza rəisinə] Dağıstandan Azərbaycan Cümhuriyyətinə gəlmək üçün lazım olan təlimat göndərilmişdir. Həmin təlimata görə, Azərbaycana gəlmək istəyənlər Dağıstandakı Azərbaycan Hökuməti vəkilii və həmçinin Bakıdakı Dağıstan Hökuməti vəkilindən şəhadətnamələr almalıdırlar. Quba qəza qaimmaqamı Dağıstandan gələn sərnəiş-lərin böylə şəhadətnamələri olub-olmadığını ciddi surətdə təftiş və təhqiq etməkdən ötrü tədbirlər ittix-az etməlidir [tədbirlər görməlidir].

Salyan Şəhər İdarəsində

Daxiliyyə naziri Bakı qubernatoruna məlum etmişdir ki, Salyan Şəhər İdarəsinin istədiyi məaş qınsılarının əksəri tərəfindən deyil, qeyri-qanuni olduğundan, verilməyəcəkdir. Bundan ötrü Nəzarətə [Nazirliyə] lazımi məlumat və sənədlər təqdim etməyə ehtiyac vardır.

Yüzbaşidan şikayət

Dəvəçi ucaştoku Sumaqlı qəryəsinin [kəndinin] əhli Mirbəba Həsən oğlu həman kəndin yüzbaşısı Muxtar Əfəndiyevdən şikayətlə məlum etmişdir ki, məzkur [adı çəkilən] yüzbaşçı cürbəcür vəsitələrə, ondan 7 min rublə rüsvət almış və heç bir müavinət-də bulunmamışdır.

Əslihə tutulması

Göycəy qəza qaimmaqamı qubernatora məlum etmişdir ki, Sağırılı mövqifində [stansiyasında] olan bufet sahibi Məhəmməd Rüstəmbəyov İrana gizli su-rətdə əslihə [silah] göndərilməkdə mütəhəhim olaraq həbs, əslihə isə zəbt edilmişdir.

GÜRCÜSTANDA

Zaqafqaziya Darülfünunu

Zaqafqaziya Darülfünunun [Universitetinin] professorları Şurasının mayın 11-ində vəqə olan iclasında Darülfünunun Bakiya köçürülməsi əksəriyyəti-ray [səs çoxluğu] ilə rədd edilmişdir. Eyni zamanda vücdə gələn şərait mövcibncə [şəraitə əsasən], gələcək tədris ili üçün təminat olmadığını etirafıla, Darülfünunun gələcəkdə Tiflisdə qalması üçün tədbirlər görülməsi qərarə alınmışdır.

General Tomsonun əzimatı [gedişi]

Keçən gün şəhər saat 5-də general Tomson öz ərkani [qərarğahı] ilə bərabər Batum təriqi [yolu] ilə Londona yola düşmüşdür. General Tomsonu Batumda zirehli gözləyir.

ERMƏNİSTANDA

- Sarıqamış dəmiroylunun vəkilii Gürcüstanda olan erməni dəmiroyl acentinə teleqrafla bildirmişdir ki, İngilis Komandanlığı mayın 2-sində saat 12-də Arpa-çay-Sarıqamış dəmiroylunun ixtiyarını Ermənistan hökumətinə [vermişdir].

- Erməni dəmiroyllarının naçəlniki Gürcüstan nümayəndəsinə xəbər vermişdir ki, may ayının 4-ündən etibarən Qars dəmiroylu işləməyə başlamışdır.

- Gürcüstanda olan erməni diplomasi nümayəndəsinə göndərilmiş olan teleqrafa nəzərən, aprelin 17-sində erməni sülh heyəti rəisi Poqos Nubar paşa və Aqaronyan Vilsonu ziyarət etmişlərdir. Vilson Poqos Nubar paşa ilə görüşdükdə demişdir ki, Ermənistanın vahidliyi və istiqlalıyyəti məsələsi həll edilmişdir. Yalnız şərhəd təyini məsələsi qalmışdır ki, o da bu yaxınlarda həll edilib qurtaracaqdır.

Doktor